

Nyhteme j̄ih tjarmedimmie l̄ihkesadtjijste
– b̄ihkedasse, d̄aarjoe j̄ih vaarjelimmie

Bierjen tj̄ielten ulmie idtji guhte tj̄ieltesne l̄ihkesadtjijste
edtjeh nyhtesovvedh jallh tjarmehtalledh.

Bergs kommun
Bierjen tj̄ielte

www.berg.se

Sydsamiska

Soejkesjh guktie seadtoes

- Ussjedh gusnie seadtoes sijjeh lihkesdajvesne.
- Lïerh tellefovnenommerh/tjaalesijjeh dejtie giejtie datnem maehtieh viehkiehtidh. Nænnosth kodebaakoem, juktie mahtah soptsestidh viehkiem daarpesjh olles guhte guarkah.
- Ryöjredh vihkeles tjuenieh goh ID-käärhtem/passem, daalhkes, baanghkekäärhtem, beetnegh jïh tjuevtjenjh. Dellie mahtah varke dejtie meatan vaeltedh jis tjoerh gåetiem laehpedh.

Jis dalleggh viehkiem daarpesjh

1. Ringkh 112 jis pollisem/ambulanssem daarpesjh
2. Jis bääktjesem jallh saejries ringkh dov healsoejarngeese (biejjege) jallh ringkh skiemtjehealse destie bëvnesh åadtjodh, 1177.
3. Bïerjen tjïelten socialjourem iehkede jïh hïeljh 112 jaksh jis dalleggh viehkiem daarpesjh.
4. Biejjege Indivijde- jïh fuelhkiehoksemem (socialdienesjem) (Individ- och familjeomsorgen) jaksh tjïelten tjïrrh, 0687-16100.

Nyhteme jïh tjarmehtalleme lihkesadtijjste gaajhkesidie mahta goerpedehtedh

Nyhtesovvedh jïh tjarmehtalledh giestie mejnie vyösoe jallh slïektete madtanlaakan. Ij leah man aelhie soptsestidh mij heannadamme, gallesh gujht gååvneseieh giëh berkïeh datnem sijhtieh viehkiehtidh. Ih leah oktegh. Viehkie gååvnese!

Dah darjoeh mah datnem maehtieh viehkiehtidh daej ulmieh utnieh:

Saht gie mahta nyhtesovvedh jïh tjarmehtalledh. Jis nyhtesovveme jallh tjarmehtalleme dov lea reakta bëvnesh jïh däärjoem åadtjodh. Datnem edtjeh dääjmïeslaakan dâ-astoehtidh. Datnem edtjeh buerïelaakan dâastoehtidh saht man bääries, mestie tjoeleste, etniske maadtoste sexuelle aerpïe, jaahkoe, vuj ih maehtieh svïhtjedh jïh sosiaale tsïehkie. Gaajhkesh giëh byjes darjosne berkïeh tjuerïeh sjeavohth åroddh.

Mij tjarmehtalleme?

- Fysiske tjarmehtalleme lea gaajhkh fysiske doehtemh maam ih sijhth j'ih dahkoeh mestie asvedh, baektjede jallh tjarmehtalla.
- Sexuelle tjarmehtalleme gosse tjoerh meatan årrodh jallh vuartasjidh sexuelle dahkojde gosse ih sijhth.
- Psykiske tjarmehtalleme gosse datnem baakoejgumie jallh dahkoejgumie mead-
tome, dov vuestie, dov eekem jallh dov almetje-aarvoem miedtele. Maahtah baa-
koejgumie miedtelidh jallh årkoestidh, nyhteme j'ih gosse gie vååksjeminie.
- Ekonomiske miedtelimmie lihkesadtjeste aaj tjarmehtalleme. Ekonomijine nyhtedh,
ektie ekonomijem gaertjiedidh jallh datnem tromhpestedh ekonomiske meadtojde
darjodh.

Gie goerpede?

Nyhteme gaajhken lehkien maahta årrodh seamma saah man båeries, kultuvre, religi-
ovne, etnisiteete j'ih sosiaale tsiehkje. Jeenemes g'ieh lihkesadtjijste nyhtesuvvieh leah
nyjsenæjjah j'ih maanah, aaj gaarmanæjjah maehtieh nyhtesovvedh.

Siejhmelaaan nyhtemem jih tjarmedimmiem dâ- astoehtidh

Almetjh nyhtemem jih tjarmehtallemem måedtielaakan dâastoehtieh. Muvhth gujht seam-
malaakan. Naan siejhmelaaaketje aehpiedahkoeh maahta årrodh:

Bolle

Tjæjjiabaaktjese, nåakelaakan åara jih byöpmede, pulse varke jáhta, mielkebaaktjese,
savtele jih æjjiesaejrehts.

Domtesh

Sarka, asve, måerie, tjarahtalledh, domtesh dohkh diekie juhtieh, billedh jih faamohts
sjïdtedh.

Lihkesadtjide dâemiedidh.

Ij vielie jearsoe, fuelhkesne, voelpi jih barkoevoelpi ektine domtoe ammes.

Assjalommesh

Ööjeldihks, såmskoes, ij maehtieh maam nænnoestidh, iktesth vuajna jih måjhta dam mij
heannadamme.

Dâemiedimmie

Ålkoestimmie, gosse bijre jarkan ånnetje jeatjahtahta dellie nåakelaakan dâemede, ij
buektehth darjodh dam maam aarebi buektiehtamme, aalka jovkedh jih dilhkuvh otnehtal-
ledh.

Siejhme aaj dihte gie nyhtesåvva jih tjarmehtalla bäähpere jih balla guktie dâemede jallh
guktie jeatjah disse vuejnieh. Kaanne datnem dovne gellien aejkien tjarmehtalleme jih
dovne dov gåetesne. Tjarmedæjja lea almetje gie datnine ektine orreme jih kaanne dam
domtesi, sosiaale jallh ekonomisk daarpesjh. Naemhtie dâemiedidh lea siejhme gosse
goerpe tsiehkesne.

Siejhme tjarmedæjja skåltoem disse beaja giem tjarmedamme, jeahta dihte gie
bääjhtode dâemiedamme. Aaj siejhme datne gie nyhtesovveme jih tjarmehtalleme
jijtsasse skåltoem beaja. Mujhtieh ih leah dov skåltoe gosse nyhtesovveme jih tjarmehtal-
leme! Naemhtie aaj maanah domtoeh. Jalhts ij leah maanam nyhtesovveme maahta as-
vedovvedh, hâjnodh jih jïjtse jallh fuelhkien hïegkine billedh. Vuartesjh guktie dov
maanah dâarjoem åådtje jïjtse domtesi bijre soptsestidh jih dejtie kreajnoehtidh.

Gieh dah nyhtieh?

Gellie teorijh gâåvnesieh dej bijre gieh lihkesadtjide nyhtieh. Muvhth teorijh
indivjdem giehtjede, muvth jis siebredahken

struktuvrem, histovrijem jĭh guktie ij sĭbredahkesne mĭrrestalleme jĭh nemhtie.

Gaarmanæjjaj nyhteme nyjsenæjjaj vuestie
edtja galhkedh jïh nyjsenæjjah jïh gaar-
manæjjah edtjeh seamma nuepiem utnedh
jïjtse bollem vaarjelidh.

(Åenehkslaakan dam njealjede mïrrestallemepolitihken ulmiem Sveerjesne buerkiestamme)

Gusnie maahtam viehkiem jñh d aarjoem  adtjodh?

Pollise

Jis datnem nyhteme jallh tjarmehtalleme tjoerh dan varke guktie nupie Pollisese bievnedh. Dellie nupie vuartasjidh mij heannadamme jñh d astoehtidh olles ikth vielie heannedh. Nyhteme jñh tjarmehtalleme lihkesadtijiste gaajhkesidie maahta goerpedehtedh. N aake maahta  arrodh bievnedh, l ejhkan d ihte daerpies jis edtjh maehtedh dov reaktide geehtedh.

Indivijde- jñh fuelhkiehokseme jñh Jarnges tjarmehtallemen vuestie (CMV)

Tjielten lea  ejviediedte datnem jñh dov maanide viehkiehtidh jñh d arjodh jis lihkesadtijiste guktie joem nyhtesuvvieh jñh tjarmetellieh. Datnem maahta bihkemdidh, d arjodh jñh m edtielaakan vaarjelidh. Kaanne datne jñh vuj dov maanah giejnie mahteles almetjinie daarpehtieh soptsestidh. Govlehtallh Indivijde- jñh fuelhkiehoksemem (Individ- och familjeomsorgen) jis vielie sijth daejredh. Jarngese CMV maahtah ringkedh, raeriem jñh d arjoem dov tseahkan  adtjodh jñh desnie aaj giejnie maahtah soptsestalledh.

Healsoejarnges jñh jis viehkiem dalleggh daarpesjh

Vaedtsieh dov healsoejarngese jallh dahkoe gusnie viehkiem dalleggh faalehtieh, desnie datnem vaaksjodh jñh goerehtidh guktie jñh vuj tjarmehtalleme. Aellieh b essedh, sj ere jis sl ierkevoeteste solkeldahkesne. Sp  arh dejtie dov vaarjojde mejnie g  arveldihkie, dellie maahtah n ennoestidh datne solkeldahkesne.

Ideelle organisasjovnh

Ovmessie organisasjovnh g  avnesieh mah d arjoem, raeriem jñh praktikke viehkiem namhtah faalehtieh.

D arjoes tjarmed ejjide

Aaj d ihte gie datnem nyhtesovveme jñh tjarmehtalleme viehkiem jñh d arjoem daarpesje dam sov d  emiedimmie ts  opkedh. Gaarman ejjah gieh tjarmedieh mahtieh Indivijde- jñh fuelhkiehoksemassese (Individ- och familjeomsorgen) jñh Jarngeste tjarmehtallemen vuestie (Centrum mot v ald) viehkiem  adtjodh.

Jis daejtie jaksedh vuartesjh tellefovnenommerh jñh tjaalesijjeh broschyren minngemes bielesne.

Jh leah oktegh jñh viehkie g  avnese!

Guktie siebredahke mannem mahta vaarjelidh?

Gellie maedtie nuepieh gaaavnese mestie viehkiem aadtjodh. Muvhth daejstie viehkijste tjuara voestes pryovedh mejtie daerpies lea.

Arromesijie mejtie vaarjelamme (Skyddat boende).

Nyjsenæjjide j'ih maanide gieh lihkesadtijste nyhtesovveme j'ih tjarmehtalleme nuepiem utnieh arromesijiem mejtie vaarjelamme, Indivijde- j'ih fuelhkiehoksemasseste (Individ- och familjeomsorgen) aadtjodh. J'emhten nyjsenæjjajoure (kvinnojouren i Jämtland) aaj dagkere arromesijiem mahta faalehtidh. Vuartesjh broschyren minngemes bielesne. Daan biejjien ij leah J'emhtesne dagkere arromesijie gaarmanæjjide gaaavnese gieh lihkesadtijste tjarmehtalleme. Vielie bievnesh govlehtallh Indivijde- j'ih fuelhkiehoksemassem (Individ- och familjeomsorgen).

Bievnesh dov bijre mejtie vaarjelamme (Skyddade personuppgifter).

Bievnesh tjaalasovvemen bijre lea byjjes bievnesh. Muvhten aejkien daejtie bievneshidie mahtah vaarjelidh sekretessmarkering tjirrh, jis datnem nyhteme, tjarmedamme, daalvoehtamme jallh jeatjhaakan laavteme. Jeatjah lea kvarskrivning. Dellie seamma sijjesne tjaalasovveme gusnie aarebi orreme jalhts destie jahteme. Sekretessmarkering j'ih kvarskrivning Skaehtievierhkien tjirrh syökh. Gaaalmede vuekie dellie dejtie bievneshidie dov bijre aadtjoeh jeatjahtedh. Govlehtallh Pollisine jis bievnesh dan bijre sijhth.

Ij leah luhpie datnem govlehtalledh (Kontaktförbud).

Jis datnem aajhteme j'ih tjarmedamme mahtah syokedh ij leah luhpie datnem govlehtalledh.

Dellie dihte gie datnem nyhteme j'ih tjarmedamme ij leah luhpie dov gaaajkoe boelhkem minnedh. Ih datne gaennah dejnie aadtjoeh govlehtalledh. Pollisen luvhtie syökh.

Govlehtallemebievnesh (Kontaktuppgifter)

Polis, ambulans, akut hjälp

Pollise, ambulanse jïh dalleggh viehkie/polis, ambulans, akut hjälp 112 (abpe dygnem)
Pollise gosse ij dan fuehpïe:/Polis vid icke akuta ärenden 114 14 (kontovretijje)

Bïerjen tjielte

Indivijde- jïh fuehkiehoksemem/Individ- och familjeomsorg: 0687-161 00 (växel)

Socialjournen: 112 (iehkede/hïeljh)

Trappan (dåarjoe jïh viehkie maanide/noeride bæjjese 20 jaepien båeries/stöd och hjälp för barn/ungdomar upp till 20 år): 0687-161 00 (Växel, gihtjh Indivijde- jïh fuehkiehoksemen mietie/begär Individ- och familjeomsorgen)

Fuehkieaeriestimme/Familjerådgivningen: 063-15 02 50

Healsole- jïh skïemtjehealsole/hälso- och sjukvård

Healsolejarnge/Hälsocentralen Svenstavik: 0687-166 00

Healsolejarnge/Hälsocentralen Myrviken: 0643-44 55 20

Dalleggh viehkie/Akutmottagningen: 063-15 30 00 (växel)

Nyjsenæjjahealsole/Kvinnohälsan: 063-14 23 55

Kvinnofridslinjen: 020-50 50 50 (ij nommerem vuejnïeh/osynligt nr)

Skïemtjehealsoleaeriestimmie/Sjukvårdsrådgivningen: 1177

Staaren noeredåstoehimmie/Östersunds ungdomsmottagning: 063-14 24 55

Leenen darjoe/Länsövergripande verksamhet

Jarnge tjarmehtallemen vuestie/Centrum mot våld: 0200-120145 (namhtah/kostnadsfritt)

Ideella organisatjovnh/Ideella organisationer

Lïhkes organisatjovnh/Lokala organisationer

Brottsofferjournen Östersund: 063-51 24 00

Jïemhten nyjsenæjjajoure/Jämtlands kvinnojour: 063-132500

Nationelle ideelle viehkïenommerh/Nationella ideella hjälplinjer

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK): 018-611 27 93

Terrafem (Jour för kvinnor/flickor på flera olika språk): 020-52 10 10

Systerjournen Somaya (Flera olika språk): 020-81 82 38

RFSL:s brottsofferjour för hbt-personer: 020-34 13 16

HBT-journen: 0771-66 67 68

